

TRANSYLVANIAN CRITICS IN THE INTERWAR PERIOD

Dumitrița Todoran (Pop), PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Widening the readers of literature, the spectacular growth of the publishing, media cultural expansion, expanding institutional base of literary studies, university departments, financial support, all of which favored an unprecedented development of literary criticism in the interwar period.

After decades proletcultist, critics enjoyed a relatively favorable climate, especially in journalism and in the literature. Fields of literary chronicle of daily, occurrence or recurrence of a large number of cultural magazines advantageous remuneration of the employees in the press and the ability to reprint volume journalistic texts were stimulating factors for literary criticism.

Interwar period marked by high growth and maturation of Romanian journalists and Transylvania, is one that reveals the most striking difference between the speech informative publications, political, social, on the one hand, and cultural and literary journals, on the other side. Cultural publications, literature and critical period are those who seek the path of real dialogue and constructive in order to establish a uniform system of dividing the value of the common criteria, sensing perhaps, as pointed critic Cornel Moraru that "In Transylvania immediate postwar conditions were conducive to creative mutations essential, especially for a dominant mutation in the mentality of the age." (Cornel Moraru, Critică și cultură, în vol. Ion Chinezcu. Relief în posteritate, Fundația Culturală "Vasile Netea". Târgu-Mureș, 1999, p.12)

Keywords: *transylvanian critics, the interwar period, cultural publications, cultural magazines.*

Critica literară ardelenescă în perioada interbelică

Un mare critic este un om cu o uriașă putere de a admira, având voința și știința de a-și explica admirația rațional și lucid și de a o duce până la cele mai adânci straturi ale operei admirate. Principiul și postulatul adevăratei critici e admirația, negația și severitatea fiind necesare. Oricât de sever, un mare critic nu e niciodată mofturos și cusurgiu.¹

După deceniul proletcultist, critica literară s-a bucurat de un climat relativ favorabil, în special în publicistică dar și în studiile de specialitate. Rubricile din cronică literară din cotidiene, apariția sau reapariția unui număr mare de reviste culturale, retribuția avantajoasă a colaboratorilor în presă și posibilitatea de a retipări în volum textele publicistice au constituit factori stimulativi pentru creația literară. În schimb, exercițiul critic a fost grav stânenit de presiunea comandamentelor ideologice formulate de puterea politică. Direct sau indirect, critica a fost obstrucționată de cenzură, aplicată atât sieși cât și scrierilor literare comentate.

Critici precum: Constantin Ciopraga (n.1916), Alexandru Piru (1917-1993), Cornel Regman (1919-1999), Ovid.S. Crohmălniceanu (1921-2000), Ion Negoïtescu (1921-1993), Paul Cornea (n. 1942), George Munteanu (1924-2001), Mircea Zăciu (1928-2000), Dumitru Micu (n.1928), Alexandru George (n.1930), Eugen Simion (n.1933), Lucian Raicu (n.1934), Gabriel Dimisianu (n.1936), Gheorghe Grigurcu (n.1936), Valeriu Cristea (1937-1999), Nicolae Manolescu (n.1939), Mihai Zamfir (n.1940), Mircea Anghelescu (n. 1941), Eugen Negrici (n.1941), Ioana Em. Petrescu (1941- 1990), Liviu Petrescu (1941-1999), Ion Pop (n.1941), Mircea Iorgulescu (n.1943), Aurel Sasu (n.1943), Laurențiu Ulici (1943-

¹ Alexandru Paleologu, *Funcția și arta criticii*, 1980

2000), Cornel Ungureanu (n.1943), Alex Ștefănescu (n.1947) ș.a combină în proporții și în maniere diferite, critica noilor apariții, a scrierilor din trecut și istoria literară propriu-zisă.

Mare parte din criticii enumerați au publicat sinteze asupra unor perioade din literatura română, asupra unor curente sau genuri literare, de exemplu: Ovid S. Crohmălniceanu- “Literatura română între cele două războaie mondiale (vol. I, II, III, 1967-1975)” ; Ion Negoitescu- “ Istoria literaturii române. 1800-1945 (vol.I, 1991); Ion Pop- “ Avangarda în literatura română”, 1990; Laurențiu Ulici- “ Literatura română contemporană. Promoția ’70 (vol.I, 1995)” etc.

Lărgirea publicului cititor de literatură, creșterea spectaculoasă a activității editoriale, expansiunea presei culturale, extinderea bazei instituționale a studiilor literare, catedre universitare etc, acordarea de sprijin financiar, toate acestea au favorizat o dezvoltare fără precedent a criticii literare în perioada interbelică.

Critica își diversifică în continuare funcțiile și formele, de la simpla recomandare de lectură la aspirația către o viziune integratoare asupra întregii literaturi române, de la textul foiletonistic la marile sinteze. Dezbateră metodologică cea mai caracteristică pentru această etapă se poartă între adepții criticii impresioniste, luându-și ca punct de pornire reacția subiectivă a criticului la opera discutată și susținătorii criticii științifice, care propun metode menite să asigure demersului lor un surplus de obiectivitate.

Eugen Lovinescu este criticul cel mai influent al perioadei, o personalitate de înaltă ținută intelectuală și umanistă, influențează decisiv mersul literaturii române și evoluția demersului critic.

Adepți ai criticii științifice sunt între alții: Mihail Dragomirescu (1868-1942) și Dumitru Caracostea (1879-1964). Cel dintâi încearcă să stabilească criteriile obiective de demonstrare a excelenței unei opere literare. Critica de direcție are ca principali reprezentanți, afirmați la începutul secolului, pe Nicolae Iorga (1871-1940), promotor al sămănătorismului și pe Garabet Ibrăileanu (1871-1936) doctrinar al poporanismului. George Călinescu (1899-1965) este un lovinescian prin accentul pus pe intuiție, prin conceperea și practicarea criticii despre artă. Coleg de generație cu George Călinescu, Tudor Vianu (1897-1964) este un spirit înclinat spre rigoare științifică. Critica estetică, preocupată de latura artistică a operelor literare reunește o serie de critici aflați și ei în filiație lovinesciană: Perpessicius (1891-1971), Pompiliu Constantinescu (1901-1946), Serban Cioculescu (1902-1988), Vladimir Streinu (1902-1970).

Perioada interbelică este vârsta maturizării stilului publicistic românesc. Este perioada în care literatura își păstrează rolul de mamă adoptivă a tinerei prese românești, împrumutându-i acesteia multe din condeiele sale de referință. Situația presei transilvănene are în context o coloratură aparte, datorită decalajului pe care realitatea instituțională de până la 1918 l-a determinat în evoluția gazetăriei ardelenne. Sub influența curentelor revisionist și antirevisionist, Marea Unire a deschis în presa locală și regională a provinciei drumul unor prelungite tensiuni și polemici jurnalistice în presa informatică și politică. Spre deosebire de acest spirit competitiv, literatura transilvăneană promova de ambele părți o atitudine a echilibrului și a dialogului.

“ Încă din perioada medievală, subliniază istoricul literar Mircea Popa, construirea naționalităților în spațiul transilvan s-a produs paralel cu dezvoltarea unui model local de conviețuire și potențare culturală reciprocă, întrucât “vecinătatea îndelungată cu poporul

maghiar, conviețuirea pe același teritoriu a unor popoare de naționalitate diferită, frecventarea acelorași școli și dezvoltarea socio-culturală într-o ambianță comună au favorizat un schimb reciproc de valori și de idei, care se desfășoară pe intervalul de câteva secole.”²

Perioada interbelică, marcată de maxima dezvoltare și maturizare a gazetăriei românești și ardelen, este cea care relevă cel mai pregnant diferența de discurs dintre publicațiile informative, politice, sociale, pe de o parte, și revistele culturale și literare, de cealaltă parte.

Publicațiile culturale, literatura și critica perioadei sunt cele care caută calea dialogului real, constructiv, în scopul instituirii unui sistem unitar de cernere a valorii pe criterii comune, intuind probabil, după cum subliniază criticul Cornel Moraru, că “ în Ardealul imediat postbelic erau toate condițiile favorabile unei mutații creatoare esențiale și mai ales a unei mutații în mentalitatea dominantă a epocii.”³ Miza demersului comun era abandonarea separatismului pe criterii lingvistice în favoarea calității produsului literar și a tratării literaturii ardelen ca un tot unitar. Se inaugurează deci în literatura română un spirit nou, care va avea ca rezultat deprovincializarea creației și eliminarea criteriilor extraliterare în evaluarea produsului literar.

Personalități vizionare care au dorit și au știut să imprime literaturii ardelen interbelice direcția dialogului și a comunicării sunt oamenii-punte ⁴: istoricul Nicolae Iorga, criticul clujean Ion Chinezu și contele Janos Kemeny. Aceștia au fost inițiatorii unor demersuri ample de apropiere între cele două culturi, desfășurând inițiative complementare, care au insuflat literaturii și publicisticii ardelen a perioadei un impuls nou și productiv, o direcție a comunicării, a deschiderii reciproce și a toleranței.

Nicolae Iorga clădește la reședința sa de vară de la Vălenii de Munte, în apropierea Bucureștiului, “o cetate culturală” numită Universitatea Populară Vălenii de Munte, prin intermediul căreia a creat între 1908-1947 o conștiință culturală nouă, în care direcția apropierii culturale a fost puternic impulsionată.

Spiritul comunicării interculturale inaugurat la Vălenii de Munte este consolidat apoi în capitala Transilvaniei de profesorul și criticul literar Ion Chinezu, care prin intermediul revistei *Gând românesc* și a grupării create în jurul acesteia, a influențat fundamental mișcarea literară transilvăneană între 1933-1940, *Gând românesc* fiind cea mai importantă realizare revuistică transilvăneană între cele două războaie.

Ideologic, afirmarea stilului aparte al scriiturii ardelen după 1918, fie ea literară sau de presă, a suferit încă din anii 20’ influența unui nou curent: transilvanismul, o teorie controversată în epocă dar și azi⁵. Transilvanismul, “o doctrină cu evident substrat politic”⁶ reflectă în esența sa, valențele unui spirit intracarpatic generator de valoare autentică.

² Mircea, Popa, *Aprecieri literare și culturale româno-maghiare*, Ed. Dacia. Cluj-Napoca, 1998, p.9

³ Cornel Moraru, *Critică și cultură*, în vol. Ion Chinezu. *Relief în posteritate*, Fundația Culturală “Vasile Netea”, Târgu-Mureș, 1999, p.12

⁴ Nicolae Balotă, *Apropieri literare și culturale româno-maghiare*, Ed.Dacia, Cluj-Napoca,1998, p. 9- acesta conferă noțiunii de punte (culturală) un dublu sens, „acela de a construi și a dăinui în timp. E nevoie de asemenea punți cuvântătoare între români și maghiari. Numai așa vom putea dura.”

⁵ Persistența ideologiei transilvaniste e dovedită de mulți autori contemporani, cum ar fi Constantin Noica care consideră că Ardealul reprezintă esența românismului, „centrul nostru național”

⁶ Gravril Scridon, p.19

Unirea Transilvaniei cu România creează condiții noi prin care mișcarea culturală românească se dezvoltă, putându-se vorbi de apariția unor creații de valoare și pe Mureșul de Sus. Astfel, un număr foarte mare de publicații, de colaboratori, modalități moderne de abordare a ideilor, atmosfera culturală creată arată că există valori potențiale ce au pornit spre drumul succesului. Pe parcursul a două decenii, în orașele Mureșului de Sus apar peste patruzeci de publicații politice și culturale formându-se o pleiadă de scriitori, valori actuale ale patrimoniului spiritualității românești.

Nae Antonescu observă ambianța de concurență culturală creată în această zonă între națiunea română și cea maghiară ceea ce a asigurat derularea manifestărilor literare și artistice. Această mișcare culturală formează grupe de diferite orientări, intelectuali localnici sau veniți din alte părți ale țării, precum profesorii: Nicolae Sulică, Mihail Demetrescu, Maximilian Costin, Ion Bozog, Ion Chinezu, Aurel Filimon. Aceștia se străduiesc și reușesc să formeze un climat cultural necesar pentru o mai bună receptare a culturii naționale, organizând conferințe, spectacole, editări de cărți, gazete și reviste. În această perioadă se formează și o pleiadă de tineri, printre care: Traian Marcu, Dimitrie Tudoran, Ovidiu Papadima, redactorii revistei școlare *Indemnul*, Vasile Netea, redactorul revistelor *Avântul*, *Clipa* și *Jar și slavă*, Nicolae Albu, conducătorul revistei *Progres și cultură* între anii 1933-1935, Iacob Timiș, Traian Turcu, redactorii revistei *Scânteieri*, cărora li s-au alăturat Iustin Handrea, Septimiu Bucur, Ion Olteanu, Eugen Todoran, Ioanichie Olteanu, Ovidu Drimba etc. Deși nu au excelat toți în domeniul creației artistice, trebuie ținut cont de faptul că acești intelectuali erau stăpâniți de cultură într-o perioadă când asemenea preocupări nu aduceau venituri materiale.

Războiul abia se terminase, lăsând răni adânci, cultura înfiripându-se cu greu, politicianismul invadea mentalitatea poporului. Încă din 1920 se încearcă scoaterea pe piață a mai multor publicații, formarea unei gazete fiind necesară. Gazeta *Mureșul* apare din 2 noiembrie 1922 găzduind frământări și dezbateri culturale și literare răspunzând principalelor cerințe ale momentului.

Ion Chinezu, poetul Vasile Al. George, prof. Traian Popa susțin această gazetă care se dovedește a avea un stil inconfundabil, conștiințozitate, seriozitate. Profesorul Ion Chinezu este preocupat de dezvoltarea culturii românești în Târgu-Mureș. Scrie despre “Viața românească”, “Tara noastră”, “Cele trei Crișuri”, “Flacăra”, “Sburătorul literar”, “Aurora”. Totodată, acesta comentează și spectacole teatrale ale trupelor din Cluj și București, fiind un bun analist.

La sfârșitul anului 1926, Despărțământul din Târgu-Mureș al Asociațiunii, editează un săptămânal intitulat *Astra* ce are scopuri propagandistice și culturale. *Astra* continuă în mare parte activitatea începută de Ion Chinezu la *Mureșul* având astfel o importanță deosebită în presa târgumureșeană. În revistă se publică numeroase pagini de folclor, materiale de istorie locală, articole despre lupta de eliberare națională dusă de românii transilvăneni, sfaturi gospodărești, informații diverse etc.

Insituțiile școlare, precum Liceul Alexandru Papiu Ilarian și Liceul Militar Mihai Viteazul, înființate după 1918, au contribuit în mare măsură la formarea unei atmosfere culturale elevate. Aceste licee dispuneau de un corp profesoral format din cadre cu înaltă pregătire de specialitate, cu studii și doctorate în străinătate. Atmosfera culturală propice creației îndeamnă elevi ai claselor gimnaziale să editeze publicația *Indemnul* în primăvara

anului 1924, sub forma unei reviste literare, științifice și folclorice lunare, o adevărată revistă școlară în care fiecare elev să-și poată publica încercările literare.

Indemnul debutează într-o perioadă publicistică de bun augur, afirmându-se prin publicarea de literatură originală, poezie, proză, folclor, exerciții de fizică și matematică, cronici de cărți și reviste, traduceri etc. Elevii gimnaziului, tineri pasionați de creație, tratează cu dezinvoltură diversele teme, lecturi îndrăznețe, impresionând pe redactorii de la “Cuvântul literar și artistic” care le remarcă activitatea spunând că “este singura revistă care merită o oarecare atenție”, iar pentru “pentru maturitatea de cugetare și cultul formei literare pot fi invidiați”.⁷ În primii ani ai apariției, revista păstrează un ton mediu, neunitar, acordând o mare atenție folclorului adunat din zonele bogate în obiceiuri de pe Mureșul de Sus. Din anul al treilea al apariției, publicația ia o configurație de revistă literară, locul rubricilor de cultură generală e luat de cronici culturale, cronici de cărți și reviste. Dintre toate aceste cronici este interesantă rubrica *Bibliografie* concepută de Ovidiu Papadima ce conține fișe de lector despre cărți de literatură română contemporană. De redacția revistei se ocupă un colectiv format din Ovidiu Papadima, Arthur Manea, Emil Viciu și Horațiu Comănicu, aceștia oferind revistei o nouă înfățișare, modernă. Aceștia se ocupă de tot ceea ce apare nou în literatură, criticând diverse apariții, avansând de la o critică școlărească la una de analiză. Revista *Indemnul* atrage cititori din toată țara, un merit deosebit revinându-i profesorului Dimitrie Mărtinaș care canalizează orientarea revistei spre aceste direcții.

Între 1928-1929, revista *Indemnul*, sub conducerea lui Mihail Demetrescu, un bun jurnalist, istoric și literat, devine una culturală. Sunt dedicate un număr mare de pagini revistelor românești, apar articole despre *Convorbiri literare*, *Junimea literară*, *Gândirea*, *Universul literar* etc. Revista avea drept scop familiarizarea cititorilor cu scriitori și operele acestora. Astfel, oferă portrete ale scriitorilor Cezar Petrescu, Ion Pillat, Gib Mihăescu, Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu.

Deoarece climatul cultural a luat amploare o altă publicație apare în octombrie 1933 și anume revista *Progres și cultură*, care va promova talente de orice fel și va satisface apetitul publicistic al scriitorilor târgumureșeni. *Progres și cultură* va deveni “vatra comună a dascălilor”, fiind condusă de Comitetul Asociației învățătorilor români din județul Mureș, de apariția ei fiind “vinovați” Nicolae Albu și Ion Butnariu. Revista tratează mai multe probleme, cum ar fi cele sociologice, pedagogice, folclorice, literare etc, pentru a atrage un număr cât mai mare de colaboratori. Localnicii sunt primii care își etalează talentul scriitoricesc, Gherghinescu Vania, Vasile Netea, Dimitrie Mărtinaș, Niolae Albu numărându-se printre aceștia dar apar colaboratori și din alte județe: Corneliu Albu, Mircea Streinu, Traian Chelaru, George Popa.

Revista *Gând românesc* și *Societatea de mâine* reușesc să prezinte un punct de vedere asupra întregului Ardeal. Frământările spirituale vizează receptarea noii literaturi, a noilor modalități de creație.

Foarte interesantă este intervenția lui Septimiu Bucur la apariția cărții “Nu” a lui Eugen Ionescu, considerat “singurul dintre tinerii foiletonisticii noastre de astăzi care are curajul sincerității de sine însuși, care nu-și ascunde nici un gând și nici o simțire intimă”. Afirmat ca o personalitate critică încă din cadrul Societății de lectură a elevilor de la Liceul Alexandru

⁷ Serban Melinte, *Cronicari și istorici români din Transilvania*, Vatra, nr.9/10 2005, pp. 81-89

Papiu Ilarian, Septimiu Bucur, student fiind are meritul de-a fi încercat să pătrundă sensurile intime ale acestui eseu critic, și nu atât în partea lui de frondă juvenilă- cea subintitulată “Eu, Tudor Arghezi, Ion Barbu și Camil Petrescu”, cât mai ales în a doua parte a cărții “Fals itinerar critic”, ajungând la concluzia că “ Nu” e o carte tristă, dureroasă, că “ ironia are nuanțe stranii, râsul e umbrat de amărăciune, bucuria e stângace”, prevestind întrucâtva evoluția ulterioară a autorului “ Rinocerilor” spre literatura absurdului.⁸

Împreună cu articole semnate de Nicolae Ursu, de I.C. Murășeanu, despre “arta modernă”, articolele lui Septimiu Bucur atestă preocupări substanțiale pentru problemele creației, pentru noile modalități. Revista se afla în strânsă legătură cu tradiția culturală transilvăneană. De apreciat este efortul depus de cercetătorii Eugen Nicoară și Vasile Netea care evocă destinele personalităților precum Petru Maior, Alexandru Papiu Ilarian etc la rubrica “Figuri mureșene”, importantă fiind și rubrica lui Vasile Netea “ Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea culturii naționale”. Astfel de inițiative vizau cunoașterea mai aprofundată a trecutului cultural, istoric, păstrarea unor tradiții etc. Cele mai importante articole ce se ocupau de acest lucru sunt: articolele lui C. Zamfir și Maximilian Costin despre muzica românească, studiile lui Aurel Filimon despre etnografie, folclor, ale lui Ion Hurdubețiu despre istorie culturală etc.

Învățătorul Nicolae Albu promovează orice inițiativă venită din partea învățătorilor urmărind să-i apropie de marile manifestări artistice din Ardeal. În 22 aprilie 1934 are loc șezătoarea literară organizată de Asociațiunea scriitorilor români independenți ce avea drept scop încheierea unei strânse prietenii între învățători și actualii colaboratori ai revistei *Progres și cultură*, pentru o mai mare prestață a revistei și noi colaborări la aceasta. În 1935, Asociația învățătorilor renunță la Nicolae Albu, revista transformându-se în una pedagogică. Abia la sfârșitul anului Asociația își dă seama de greșeala făcută, încearcă o revenire solicitând colaborarea unor scriitori mai vechi precum Petru Netea, Mihail Moldoveanu, Alexandru Sara.

La sfârșitul anului 1936 scriitorii mureșeni dați la o parte de la *Progres și cultură*, împreună cu Vasile Netea editează revista bilunară *Clipa*, primul număr apărând în 1 noiembrie 1936, revista aducând o nouă orientare. *Clipa* este o revistă literară ce încearcă să depășească provincialismul și să se înscrie în marea mișcare literară românească. Revista se considera “un omagiu sincer pentru poezie, pentru literatură, pentru artă, pentru scriitori și artiști”, având drept scop apropierea oamenilor de artă. Se discuta deasemenea poezie modernistă, raportată la accentele epocii, cultura fiind înțeleasă mai în adâncime. Revista *Clipa* aduce scriitorilor târgumureșeni renume prin legăturile cu scriitorii din țară. Redacția *Clipei* se alătură noului flux literar și cultural din Transilvania fiind cea mai bogată și vie revistă a Ardealului.

Între 1937-1938 se încearcă dar fără succes editarea unor reviste științifice destinate studiilor de istorie literară, etnografie, folclor, *Jar și slavă* și *Reînvierea* sub conducerea lui Vasile Netea. Pentru anii 1930-1940, Vasile Netea rămâne unul dintre cei mai activi dascăli culturali, activist al *Astrei*, al Societății Tinerimea Română, un spirit catalizator în jurul căruia s-au adunat scriitori.

⁸ Serban Melinte, *idem*

Toți colaboratorii acestor două reviste, cum ar fi: Aurel Filimon, Maximilian Costin, Alexandru Ceușeanu, Victor Papilian, Radu Stanca etc vedeau scoaterea din anonimat prin întoarcerea la izvoarele autentice ale vieții cultivând valori autohtone. În rubrica destinată “celor cu stea în frunte”, din revista *Jar și slavă*, Vasile Netea consemnează date biografice despre Pavel Dan, a cărui moarte a însemnat “o pierdere ireparabilă pentru proza literară”, George Boldea, Nicolae Albu, Radu Brateș ș.a.

Revista *Reînvierea*, sub conducerea prof. G. Belea, Gheorghe Târnavăeanu este preocupată de istoria culturii, despre vechimea elementului românesc în Transilvania etc. Al doilea număr al revistei apare în 1938 și se ocupă de probleme de filosofie și sociologie, de cărți tematice: “Dimitrie Cantemir ca autor de opere filosofice”, “Viața și opera lui Kant și Schopenhauer” de Ion Petrovici, “Descartes” de Constantin Noica, “Sociologia generală” de Petre Andrei. Revista *Reînvierea* are meritul de a fi valorificat bogatele cercetări ale profesorilor și cărturarilor târgumureșeni.

La liceul Alexandru Papiu Ilarian, una dintre cele mai prestigioase unități școlare din această parte a țării, s-a încercat continuarea *Indemnului* dar fără rezultat. Elevii nu-și încetaseră activitățile susținând manifestări teatrale, conferințe, serbări. La începutul lui 1938 se ivește o nouă revistă, *Scânteieri*, condusă de Iacob Timiș și un grup de tineri. Revista apare ca o continuare a activităților celorlalte reviste târgumureșene dispărute dar nu apare cu regularitate din cauze financiare. Revista a fost primită cu rezerve la apariție fiind considerată “o încercare de epatare a unui laborant și a unui pedagog”, aceștia fiind Iacob Timiș și Traian Turcu. Aceasta apare în ochii contemporanilor plină de entuziasm și elan tineresc fiind susținută de colaboratori. Pe plan literar, ideile conduceau la un principiu foarte important în contextul epocii: promovarea unei literaturi străine comercializării, a unei literaturi ce se abate de la șablon. Revista milita pentru canalizarea gustului public, spre receptarea valorilor artistice combătând tendința de îndreptare spre literatura comercială. În dezbateri, tinerii porneau de la ideea necesității existenței unor preocupări de cultură considerând că o realitate culturală este rezultatul creației și luptau pentru evidențierea valorilor perene pentru opera de artă adevărată. După trei ani revista își încetează apariția în urma dictatului de la Viena.

Destrămarea cenaclului și a revistei au marcat unul dintre cele mai importante momente din istoria culturală a Mureșului de Sus între cele două războaie mondiale. Dintre scriitorii care au alimentat pe meleagurile mureșene o atmosferă de înaltă cultură, slujind cu entuziasm și rafinement arta, poezia, amintim pe Iacob Timiș, inițiatorul și coordonatorul revistei, un om extrem de sensibil; Traian Turcu, îndrăgostit până la idolatrie de istoria patriei și poezie; Al. Rusu, spirit interiorizat și fin cugetător. Acest triumfi a constituit nucleul catalizator al tuturor energiilor scriitoricești, el a fost sufletul publicației în jurul căreia s-a încheat grupul de colaboratori. Lor li se datorează apariția *Scânteierilor* precum și cuprinderea în cenaclu a unor scriitori ca Afton Nicoară, Augustin Colceriu, Ion Olteanu, Mihail Pinte, Luca Leonid, Antalffy Endre, Heinz Helmann etc.

Este interesantă atitudinea cercului grupat în jurul *Scânteierilor* față de creația tinerilor prin prezentarea favorabilă a câtorva debutanți ca Mihail Beniuc, Virgil Carianopol, Ovidiu Papadima. Grupul era atras de Octavian Goga, Lucian Blaga cărora le-au închinat studii de analiză a operei poetice. *Scânteieri* a marcat un moment însemnat în învierea culturii pe aceste meleaguri.

ACKNOWLEDGEMENT:

Acest articol a fost finanțat de către Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane prin proiectul „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate”: POSDRU/159/1.5/S/133652.

Bibliografie**A. Bibliografia operei**

1. Bucur, Septimiu, *Banchetul lui Lucullus*: pagini de critică literară. - Ed. îngrijită, prefață și note asupra ediției de Serafim Duicu, Cluj-Napoca, Dacia, 1978, 303 pagini (restituiri);

B. Volume critica literara

1. Aderca, F., *Contribuții critice. Mărturia unei generații. Articole, cronici, eseuri*, Vol I, (1914-1926), ediție, prefață și note de Margareta Feraru, Ed. Minerva, București, 1983;
2. Aderca, F., *Contribuții critice. Mărturia unei generații. Articole, cronici, eseuri*, Vol I, (1927-1947), ediție, prefață și note de Margareta Feraru, Ed. Minerva, București, 1983;
3. Hangiu, Ion, *Dicționarul presei literare românești (1790-2000)*, Ed. Institutul Cultural Român, București, 2004;
4. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1941;
5. Crohmălniceanu, Ovid, *Istoria literaturii române între cele două războaie mondiale*, vol. I, București, Minerva, 1975;
6. Dobrogeanu- Gherea, C., *Studii critice*, II, E.S.P.L.A, 1956;
7. Lovinescu, Eugen, *Critice*, 2, Editura Minerva, București, 1963;
8. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitesti, 2008;
9. Moraru, Cornel, *Critică și cultură*, în vol. Ion Chinezu. *Relief în posteritate*, Fundația Culturală “Vasile Netea”, Târgu-Mureș, 1999;
10. Negoitescu, Ion, *Istoria literaturii române*, volumul I, ediția I, București, Editura Minerva, 1991;
11. Popa Mircea, *Aprecieri literare și culturale româno-maghiare*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1998.

C. Periodice

1. Melinte, Serban, *Cronicari și istorici români din Transilvania*, Vatra, nr.9/10, 2005.